

ШЫН

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 270 (10867)

1978 чылдың ноябрь 24, пятница

1925 чылда үлдөөлдеттинген

Өртүз 2 коп.

ВАРШАВА КЕРЭЭЗИНИҢ КИРЖИКЧИЛЕРИ КҮРҮНЭЛЕРНИҢ ПОЛИТИКТИГ КОНСУЛЬТАТИВТИГ КОМИТЕДИНИҢ ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛЫ

Варшава Керээзиниң киржикчилери күрүнелериниң Политиктиг Консультативтиг Комитетиниң ээлчеглиг чөвүлөлү азымын ноябрь 22-де Москвада азымган.

Чөвүлөлү хуралды киржикчилеринге байыр бердиришкен, өш Л. И. Брежнев миңча деп чуртаалан:

Варшава керээзиниң киржикчилери күрүнелериниң Политиктиг Консультативтиг Комитетиниң ээлчеглиг чөвүлөлү хуралы азымын ноябрь 22-де Москвада азымган.

Чөвүлөлү хуралды киржикчилеринге байыр бердиришкен, өш Л. И. Брежнев миңча деп чуртаалан:

Венгрия Улус Республикадан—ВСАП ТК-ның Бирги секретары Я. Казар, ВСАП ТК-ның Политбюро кеңижүну, ВУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Д. Лазар, ВСАП ТК-ның секретары А. Денеш, ВСАП ТК-ның кеңижүну, ВУР-нуң даштыкы керектер министри Ф. Пуш;

Герман Демократия Республикадан—ГСПН ТК-ның Чингине секретары Г. Рунге, ГДР-ниң Курүне Чөвүлелиниң Даргазы Э. Хонеккер, ГСПН ТК-ның Политбюро кеңижүну, ГДР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы В. Штоф, ГСПН ТК-ның Политбюро кеңижүну, ГСПН ТК-ның секретары Г. Аксен, ГСПН ТК-ның Политбюро кеңижүну, ГСПН ТК-ның секретары Г. Миттаг, ГСПН ТК-ның кеңижүну, ГДР-ниң даштыкы керектер министри О. Фишер, ГСПН ТК-ның кеңижүну, ГДР-ниң даштыкы керектер министриниң бирги оралакчысы Г. Кроликоский, ГСПН-ниң Топ ревизия комиссиясынын кеңижүну, ГСПН ТК-ның Делегей харылааларынын кидизиниң эргелекчиси Э. Вингельман, ГСПН-ниң Топ ревизия комиссиясынын кеңижүну, ГСПН ТК-ның кидиз эргелекчисииниң оралакчысы В. Зерайя;

Польша Улус Республикадан—ПКАП ТК-ның Бирги секретары Э. Герек, ПКАП ТК-ның Политбюро кеңижүну, ПУР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы П. Ярошевич, ПКАП ТК-ның Политбюро кеңижүну, ПКАП ТК-ның секретары Э. Бабиш, ПКАП ТК-ның секретары Р. Фелек, ПКАП ТК-ның кеңижүну, ПУР-ниң даштыкы керектер министри Э. Войташек;

Румыния Социалистик Республикадан—РПК-ниң Чингине секретары, РСР-ниң Президентиниң Н. Чаушеску, РПК ТК-ның Политбюро кеңижүну, РСР-ниң Премьер-Министри М. Манеску, РПК ТК-ның Политбюро кеңижүну, РПК ТК-ның секретары М. А. Сулав, РПК ТК-ның Политбюро кеңижүну, РСР-ниң даштыкы керектер министри А. А. Громько, РПК ТК-ның Политбюро кеңижүну, РПК ТК-ның секретары К. В. Русак, РПК ТК-ның кеңижүну, РПК ТК-ның секретары В. Билак, РПК ТК-ның кеңижүну, РСР-ниң даштыкы керектер министри Б. Анушек.

ТУКТУ ТЫВЫСКАН

Өвүр районун аймак-ишчилери экинчи катташкында берге байдаларында мал чемпион белегетин эки организмде, 11 муң 513 тонна сиенга белегет, планын 13 хуу ажыратканы. СЭКП обкомунун бюрону, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профсоюздар болгаш ВЛКСМ обкомунун мад чемпион белегетиниң түнөөдериң аюугаар районга шилжини Кызыл туку болгаш шапылады тыпсар деп шийтирзе.

Хандагайты суурун Культура бакчынында районунун совхозтарының мурнакчыларының хуралы болган.

СЭКП обкомунун секретары Д. К. Ооржак хуралга түс чуртаалан, районунун аймак-ишчилеринге өзгөчө байыр бердириң болгаш шилжини Кызыл туку тымыскан. Беш чылдың үшкү чылын чедикшиңниң доозары болгаш мал чыптагылашканын бедик дөңгөлө эргитерин. Өвүр районунун малчыларына ол үзүөн.

СЭКП Топ Комитетинде болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

«Ада-чурттуң Улуг дайымын-ниң киржикчилериниң материал-амырдал байдалын улам ийиң акжиктер таламы-биле хемчегер дугайында» доктаалды СЭКП Топ Комитетинде болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде хууусун азымган.

Ада-чурттуң Улуг дайымын-ниң киржикчилеринге дараа-зында чингелдерин тургузган.

Чыда чадгыс катта дем-орук транспорту-биле, а дем-орук харылаалы чок район-парга суу, агаар азы асыра-лар аралында атомобиль транспорту-биле чорурунун өртүн бөлдүргөн болган дедир (көрдө) 50 хуу чингелди; Ада-чурттуң дайымын-ниң киржикчилериниң көрдүгүн чүрүм аюугаар хуууа чурттага ба-жымын туударына хууу чокка чөлдү азымган; чыл бурузунда элчеглиг шөл-экинчи оларга таарымчалыг үедө ажыгаар, а ол ышкын чылда ажал төлөвери чокка немедде шөлөңи ийи неделя хуууа чедир азымган; акылдан турар үеинде оларын бажылааткан турган политикаларынга немедде үгөсүнниң соода эмесдер ор-гени;

Ада-чурттуң дайымын-ниң киржикчилериниң мате-риал-амырдал байдаларын акжиктер таламы-биле немедде хемчегерин акылдан ымы-рын болгаш боттадырып чо-рудун элчеглиг республи-каларын Министрлер Чөвү-лелинде, ССРЭ-ниң чинге-лестерлеринде болгаш гос-метволарынга дааскан.

Ада-чурттуң улуг дайымын-ниң киржикчилериниң мате-риал-амырдал байдаларын акжиктер таламы-биле немедде хемчегерин акылдан ымы-рын болгаш боттадырып чо-рудун элчеглиг республи-каларын Министрлер Чөвү-лелинде, ССРЭ-ниң чинге-лестерлеринде болгаш гос-метволарынга дааскан.

Ада-чурттуң улуг дайымын-ниң киржикчилериниң мате-риал-амырдал байдаларын акжиктер таламы-биле немедде хемчегерин акылдан ымы-рын болгаш боттадырып чо-рудун элчеглиг республи-каларын Министрлер Чөвү-лелинде, ССРЭ-ниң чинге-лестерлеринде болгаш гос-метволарынга дааскан.

Ада-чурттуң улуг дайымын-ниң киржикчилериниң мате-риал-амырдал байдаларын акжиктер таламы-биле немедде хемчегерин акылдан ымы-рын болгаш боттадырып чо-рудун элчеглиг республи-каларын Министрлер Чөвү-лелинде, ССРЭ-ниң чинге-лестерлеринде болгаш гос-метволарынга дааскан.

Ада-чурттуң улуг дайымын-ниң киржикчилериниң мате-риал-амырдал байдаларын акжиктер таламы-биле немедде хемчегерин акылдан ымы-рын болгаш боттадырып чо-рудун элчеглиг республи-каларын Министрлер Чөвү-лелинде, ССРЭ-ниң чинге-лестерлеринде болгаш гос-метволарынга дааскан.

Варшава Керээзиниң киржикчилери күрүнелериниң Политиктиг Консультативтиг Комитетиниң ээлчеглиг чөвүлөлү хуралы Москвада ажиттыңган. (СЭТА. Фототелеграф-билс алдыңган чурук).

ПЛАНДАН АЖЫР КАРТОФЕЛЬ, НОГААЛАР

КШЕВ. Комбайннар болган өскө-дав аргаттар. Урусун азымган болган бузу-бүдүү районлар тектеринде 250—300 центнер, а механизация болган совхоздарының аймак-ишчилери агаар-байду-туз байдалы берге болган тур-ажык, картофельди эки ду-жудун өстүргөн. Тарымталың гектар бүрдүлдү-не 130 центнер картофельди алган, ол

1977 чылдагыдан 23 центнер өскө-дав аргаттар. Урусун азымган болган бузу-бүдүү районлар тектеринде 250—300 центнер, а механизация болган совхоздарының аймак-ишчилери агаар-байду-туз байдалы берге болган тур-ажык, картофельди эки ду-жудун өстүргөн. Тарымталың гектар бүрдүлдү-не 130 центнер картофельди алган, ол

1977 чылдагыдан 23 центнер өскө-дав аргаттар. Урусун азымган болган бузу-бүдүү районлар тектеринде 250—300 центнер, а механизация болган совхоздарының аймак-ишчилери агаар-байду-туз байдалы берге болган тур-ажык, картофельди эки ду-жудун өстүргөн. Тарымталың гектар бүрдүлдү-не 130 центнер картофельди алган, ол

Чүкк сөөртүлгези — хуннун чугула айтыры

ҮЗҮКТЕЛИИШКИНИ БОЛДУРБАС

Абакан, Минусинск, Абаза баазаларында чүкк сөөртүлгезинде аскадан турар автоколониалар, түстө чылаачылар ортузунга чарышты организмдаар ажыды өскиткендинде, машиналарын чүкк чок чо-руудун болдурбас хемчегерин күшөдериңинден эркен негедде планын оонаалдарын ажыратканын, муракчы аскадан турар автобаазаларын, АТБ-лерин саны өскөн дээрин республика штамын хуралында демгелде.

«Тыва суу туду» трестиниң автобаазаның ол азымда ха-ра тудуңган чылаачыларын кызымак ажыдынын түнөө-лүндө октябрь 15-тен ноябрь 15-ке чедир уеде Саян артын-дан чүкк сөөртүр планын автобааза ИБЭ хууу күсүсүн, 332 тонна чүккү оналан ажыратканын. А Тываның транспорт эргеледиң № 1 ав-тотранспорт бүдүрүгенин план-ны оонаалдарын ИБЭ хууу күсүсүн, баа-ла муракчы-ларын оодуруле кирген.

Кызылдың чүкк сөөртүр № 2 АТБ-энин, хандарыга бол-гаш саарыга эргеледиң, «Сельхозтехника» куркомитетиниң Кызыл-Макайыкта районун аралында катты-жымышканын болгаш он-да өскө коллективтерин эки азымын штаб хуралында дем-гелде.

Бо неделаның дургузунда республикаже Абакан, Ми-нусинск, Абаза бааза-задарында хонукта 2, 630 тонна чүккү сөөртүр соуду-ла, ны автообластерин мүргүл-гө республика штабы сактан. Ол сак болга СЭКП обкомунун бюрорунун Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы графитин аюугаар алдыңган.

Кызыл—Абакан, Ал-Догурок—Абаза аразында автоорук-тарда ажал-шы улам-на шап-кылчыл турар. Эркен негед-де Тываның автообластерин Саян артында 13 муң ажал-чөпкөн, азы чылаачыларын

СЭКП обкомунда болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

ТИИЛЕКЧИ—БАЙ-ТАЙГА РАЙОН

Школар, интернаттар болгаш урутар албан чөвүлелери, башкалар квартал-ларын 1978—79 өөредилге чымында эки экин белегет-ди даш социалистик чарыш-тын түнөөдериң дугайында Тыва АССР-ниң Чыры-мышкын министрствоу-нуң болгаш чырымышкын, дээди школарын баа эртен албан чөвүлелери аймак-ишчилериниң профсоюз обкомунун кирген материал-материалы болган Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин өөренип көргөн, республиканың партия, совет болгаш узуе өөредилге ор-ганы школарын, интерна-тарын болгаш урутар албан чөвүлелериң чаа өөредилге чымында белегет, өөредилге материалды баазына бажы-лаар таламы-биле тодаргай ажыдылар кыламын дем-гелде.

Шаган-Арының амырал хандыгыла комбинаты онгу беш чылдың үшкү чылы-нын үшкү кварталында республиканың улуттук буюурулгелер аразында социали-стик чарымын мурнакчыларын бич-разинге санаткан. Он дына хай ажы-дакчылар үш чыл планын хууууулаң эрте күөсүдүңгөн. 1979 чылдың үлүүнде ажы-дап турар. Комбинаттын цехтериниң ара-зында чарышча дээрликчээр мурнап

турар. Дээрликчээр цехинде хоочуннарның бирээзи Любовь Егорова Маркелова алды нийинде тургустунган комсомолчу-аныялар бригадасын удурутур. Бригада нежигүннери октябрь айның буюуруге планын 150 хуу күсүсүн, чарыштын тилекчизи болган.

ЧУРУКТА: Л. Е. Маркелованың (эру-зунда) удуртканы бригада нежигүннери. В. КАРА-САЛДЫҢ ФОТОЗУ.

М. КАЛЧАН

ШИИТПИРЛЕРНИ КҮҮСЕДИРГЕ...

Чөөн-Хемчикте «Большевик» совхозунун топ сууру-бале тутчу берген база бир сууруштам бар. Ол дээрге уа ажал-агылымды Арыг-Бажым сут-бараан фермазын дур. Биле улагу эвес коллектив-дурикулалыг, эи-найыраадыг, тура-сорукуг 22 ижи ажаллап турар. Оларын организацияг кол оза — 10 коммунист, партия кежигүчүгө 1 кандидат болган 5 комсомолчу, 8 саанга ажалды, 4 кадарынын ижин коммунистер.

Ферманын кызыл-булулуна кире берген, оон ажал-ижини түнсөстери, тус-тус ажалчыларын ай, квартал бүрүзүлө алган социалистик хулаяттарын, оларын каячап күсөтүп турарын көргүсүн стенидери, ин, инда партия, комсомол организацияларын ажал-чоруулаалыгын уг-шын айтып турар бузуларын доран эсперин каар. Бажым-ныц ишти чырк, чымг болган аргусулук, ажал-ишчиреу хостуг уенин куулурауг дыштаптын эрттирерине ба-за обу келген айтырларын чугаланып, сумелеси турган, шиптир-ээрине таарымчалыг байдадар илде тургустунган.

Эни уксаалыг сүктүр инектер бар-лаа бола, тоску беш чылдын түнелинде элдиди адыган коргузугер хереги болган. Ажалыг чоруктуг болган шынарнын беш чылды онту беш чылда илчилер ажаллап болбас дорын коммунистер уган билдеш, ол дугайында шыныг партияг чугалыг кылган. Чүгү кылдыр?

Фермада бригада партор-

ганизациянын ажык хурадарына сүтү бугури болган ону күрүсеге садарын көүдөйираниг каядыг аргаларын, курларыра-рын тыларын коммунистер партияг кежигүчүгү эвес актин, бале кады сумелеси боттарынын санал-онадарын кириш турган.

Сүт бугуригине шиптыкты күзүдөр: саар инектерин бодун болган чоруктуг чөмөр-биле четче чөмөр-биле турганга, күш-ажалдыг бугуруулауу тависе-саав-чыларын кылар ажалдары механизаттатпый, хол-биле кылар ажалды колдод, күш-ажалды чогуур негелдеиниг дүштүр организас-таванымда-зыр дорын билдине. Оон агында инектерин угсаалыг акыларынче, саар инек бургуу тороп турарын, чөп алырине болган оон-лаа өскө айтырларге кол көзөгөй салырын коммунистер олжалап дөмдөгөз.

Бо бүгү четтестерин чылдырнын тодарыг хем-чегерин, бугурагеге юм-мунистерин авангарды ролон бөлдөдүн, сааным-ларын, кадарыларын ортузунга политиктиг болган зооветеринарияларын, социалистик чарыгы каячап организастарын болган оон-лаа өскө дыка хуу куула айтырларын тодарыг айткан доктаалдарын парт-организациянын хураала-амыга улаа-дара хулаа алган. Кол тутуду-оларын амдыларга боттардыр даш ферманг коммунистери, бүгү ажал-ишчилери шуаургу туркуг, эргежок чууда хемчегерин ан, бот-

тарнын болган совхоз ажалчыларын күжү-биле субботниктерин, шип-терин лаш улаа организас-тан келген. Мурунда ху-лаа адыган шиптирлерин каячап кежигүчүгү эвес актин бале кады сумелеси боттарынын дугайы дара-амыда болган хурап бургуу-лук дөмдөгү, херек апарган тавыргаларда немедө хем-чегерин бале ажаллап кы-лаш турган.

Оок түнсөйине ферма 1978 чылдан бөр мал чөм-ниг курларылары-биле чет-чир кылдыр хадириниш турар апарган, бо чылдын ферма коллектив чүгө бо-лупту, күжү-биле бөнип 56 тонна ситенин белеткен алган, чагы уде инектерин олар-бөдөйирин таарымчалыг, дөмдөгү-семитилегин энжиктеп, кызын оларын чөм пегине белеткен хору-дузуг чөмөр-биле чөмөрүн, тургууу азыран турар. 200 баш инек турар механизас-таттыган кажаа ажаллаа кирген, илде элекстрит саада тургустунган, инек-терин сугтары, ошон ан-таары бургуу-биле механизас-таттыган. Оон амында саанымаларын хол-биле кы-лар аар ажалдары шуугу чо болуп, күш-ажалдыг бугуруулауу барык-ла 2 на-тап улгаткан, ажалдык културасы белен, ажал-ишчилерин тура-соруу, хей-ады котурдуган. 200 баш инек турар механизат-тыган база бир чаа кажаа-ны бо чылдын тогузулде ажаллаа кирир деп турар. Илдан фермада саар инек 400 баш чегер.

Фермада бригада партор-

Тыванын оруктарында кү-тузуг «Иларустанык» бо-ла көрүп болур. СЭКП-ини XXV съездинин шиптирлерин баугар совет каяларын не-делде-херегелдерин догуу-биле халдыр сорула-биле болган хемчегер түнелинде бистин республикада авто-мобил, транспорт улам хогуу-турар. Илаагына пассажир транспорту соогуу уде на-дөдөр, улуг хогууден ал-ган. Амы уде республиканын орукуг-ла дон зуртаалдыг чөдөр-барк шуугуу авто-бус шиптирлерин-биле лаара туттуган деп болур. А оо-ишкан пассажирлер аргыш-тырлаа база энжеле.

Бо бүгү чөдөшкөннөдө пассажир автобустанык ко-лаачаларыныг улуг-хууу улуг. Республиканыг авто-транспорт эргелелиг пасса-жирер автотранспорт бугу-рутелде ур чылдарда, ан сөткөндө ажаллап турарлар дыка хөй. Оларын бөрөөнө көчүрү чылаач коммунист Юрий Моисеевич Деректин кылардыр. Ол бодунга бри-гадазыны болган беге АПГ коллективини кежигүчүри-биле кады онту беш чылдын ишкү чымын эргелиг СЭКП ТК-нын, ССР-ини Министрлер Чөвүзөнин, ВЦСПС-тин болган ВЛКСМ ТК-нын Ча-гаамын тавышаш, бодунга хуула бөдик социалистик ху-лаяттын алган беш чылды

Шынар көрүлдө чоруп тур

КИЧЭЭНГЕЙНИҢ ТӨВҮНДЕ

Эрткен айын тогузүндө Тыва автосептеле заводунга шынар көрүлдөдүн ху-ну эрткен. Ол дээрге бугу-рудөйин продукциянын шынарын энжидер талаа-биле ажалынын өчүдү. Заводтун кол ижерери-К. И. Чамзын ол үенин дугузуунда эвеш эвес ажаллар кыл-дыганы дөмдөгөн. Бугу-рудөйин технологиянын сайырачтайылар, чаа дер-игелерин, шепедениг хере-келдерин болган шынар-ын башкаарынын комплекс-тик системаын шиптир-леринин талаа-биле 30 ажы сааныг хемчегерин боттардыр чоруткан. Оларын чамдыктарын көргү-зөргө мындыг: машинанын кекеттерин чаар, чуур сал-бырын бурну-биле өскө дө-рөз, кекеттерин үш удаа чууру тургускап. Кекет-терин эки чууру дээр-де — септедери шынар эки додурун бир кол фактору.

Мон мурунда технолоогт бус чөдөшкөннөдө завод бердөзөккө таварып турган. Котельняны бо чыл-ды өскө дөрөңдөнөн ол ай-тыр шиптирлеттирген. Бөзөткөн, кодуларын септөө чаа четче өскөн-тигерек. Ол четче чаа дриг-херекелерин тургускан. Илчаган ажалчыларын ажалдарына таарымчалыг апарган. Чамдык четтерин ишталары эвешкен, ага-ры энжеле. Техниктиг хы-наа кидди ажалчылар-биле четчелеттиген, метрология албанын ажалы энжеле. Шы-нарны башкаарынын комплекстиг системаын ажаллап, непердери чор-вод ийн чыл улаштыр чо-рудун турар. Заводта чам-дык стандарттарын ажал-дык кылган болган оларын ажаллап эгелен. Оларга заводтун директорунга ху-раалды болган шынар көрү-лдөдүн хуун эрттирерин ийн чуруу, технология чу-румунун хыналды болган оон-лаа өскө стандарттар хамаардыр.

Мындыг анылыг хемчег-лерин боттардыр ажал-дык эки үрө-түнгө чөдө-рин турар. Септедери шы-нар даш хомуларын саан бо чылдын эрткен 9 айларнда эрткен чылдын ол үенинде дөмдөгөгө бары

ТУДУГУЖУЛААРНЫҢ ДУЗАЛАКЧЫЛАРЫ

Ургөй — Челябинскиниг газ дамчы-дылаачын тудуг турар бо чөдөр-же илде маражын турары ышкан «чүгө самелет-биле чөдөп болур». Тудуг магист-ралдын узун бугун чартык муу кило-метр. Оларын иштинде 716 километр чөдө-түулааар, хемчегер, тайга бар. Тудугчу-ларын орунда 313 улуг-биче хемчегер бар.

Илчаган мында транспорттун кол хей-ри вертолеттер болур. Трассага ходал-дарын, компрессор станцияларын тудурунга херек материяларын, монтаж ажалдарынга херек конструкцияларын болган өскө-даа чүдүдери чөдөр ужурау.

Вертолеттер тудуг шөдөрине эргежок чууга аар машиналарга оруку база студи-ил турарлар. Мурунда чайын тудулаар эрин, Шибирин хемчегер дажый бергенде ажалды оок дөмдөгөгө соксады турган. Амы уде тудугчулар көжүрүп чөдөр оруктарын ажалла берсенер Ажал төн-чөр соонда он «дырыштыр сый туткөш», газ магистралынын дараалында берге уас-төдөгө вертолеттер-биле чөдөрүн турар.

Аэрофлоттун өскө эргелдеринге бозаар-га Төмөнийн эргелели улус ажал-агым-

ында эи-не хөй хемчегерди ажалдарын күсөдүн турар. Ол чөрүк ол крайын дөг-жүлдөн улуг ужу-дузалыг деп саан турары-биле, каапы тынар байлыктарын ка-зын база ажаллап турары-биле холбошкан. Ужудукчулар ажалын чаа хевирлерин доктамаал дилет тын турарлар. Эрүнек-чилерин, илде белеткелдеринин база Ургөй — Челябинскиг газ дамчыдылаачы-ныг тудугчуларын бугун бригадаларын эелдеч аайы-биле дамыган турарлар. Оон түнелинде шак-үчө каматтынар, күш-ажалдыг бугуруулауу бедирин. Газ магист-ралын тудуг турарларга ол анал улуг ужу-дузалыг: олар ол дамчыдычынын көчүг кыска хуусаада — планда көрдү-гөн үш чылдын орунча чынгыс чыл дүгү-тузүндө ажаллаа кирир деп шиптир-лөөнөр.

«МН-10К» деп мындыг вертолеттун (чу-рукта) энжеле бир эелдеч зургууды Ургөй — Челябинскиниг газ дамчы-дылаачыны тудугчуларыга 140 тонна чыгыту чөдөрүн турар.

О. ИВАНОВТУҢ ФОТОГУ.

СЭТА-НЫҢ ФОТОХРОНИКАСЫ.

«ШЫНГА» ХАРЫЫ

Секретариатка көргөн

Бо чылдын октябрь ай-нын 21-де үнгөн № 244 «Шын» содунга Н. Оржак-тын «Чылдагамы чүдө?» деп чулуу парлаттыган турган. Ул чүдө Чөөн-Хемчик районун «Тыва» совхозта мал семитир чөмөр шөдүн тудуг көчүг өчүгү чөрүн турарын шү-гүмчүдөн бижээн. Ол-да чүдө № 3 мехколхозныг улуг-чурдарынын ажалды оперативтиг дурдунган турарын база шүгүмчүдөн.

СЭКП Чөөн-Хемчик рай-комунун секретары эш В. С. Семестов реданцияга ды-натканы-биле алырга, со-дунга парлаттыган чүдү СЭКП райкомунун секретариатына чугаланып көргөн. «Тыва» совхозта мал семитир азырап шөдүн тудуун оперативтиг улуг-тур сорууга-биле райкоо-комун дараазынын ерлаачы-мы эш В. Е. Кузнецова баштаган тудуг ажалды уауртүр штабты сентябрь айда тургускан. Илчаала-да ол штаб тудуг ажалын энжидип шылаачан.

Тудуг материалдарын үс-тү турарын дараазы-биле № 3 мехколхозныг тудугчулары чогуур «жыл шагынын 20—25 хууун ажал чөк анаа эрттирп ту-рары үр уде уруулауу деп турган.

Амы уде «Тыва» сов-хозта мал семитир азырап шөдү ажаллаа кирир даш, бугу-ле болдунар хем-чегерин ан турар.

МЕРГЕЖИЛИНГЕ БЕРДИНГЕН

Наймысалдык Кызыл хоорайныг коочу бугуру-лелеринин бирөөн хабө за-водуну дөмгө ороонго кире бөрөмгө, чаа бижирган чаага хабөтиг чыл дум-зунга доразына билдине. Хабө бижиркычтарын, эрге-дештир үгүлөөн ан-ак ха-дырлар-лаа деп, акыр ха-даттарын негелесин энжеле-дап турар. Хөттиг улуг мастери Любовь Петровна Добрынина-биле ужуражы бердим. Ур чылда мыак ажалына ажаллап, мерге-жөөн мастер хөттиг ажалын беш саалам деп билер.

— Бастың хөттиг ажал-чыларын бугуру эрстер! Олар ажалга механизир-нин предшественни болуру-баны, боттарыга дузалыг, хөдөр-төстөрүн а ак сет-кал-биле өлөрдөп турарлар. Онту беш чыл ажалыг чө-рукуг болган шынарнын чыл болганда, бугурун продукциянын шынарине кол көзөгөйниг кошпаты-мын акыан турар бис. Му-нанчы, дуркудугал эштер-де даянып, чагыма хөй даш, хоуу чагымы даш туржун турар бис. Хабө бижиркыч шөй ай, квартал бажарыг чус хуудан чөдө ку-дулзаттын илден деп, хоочун мастер чугалаан.

Любовь Петровнаныг кады энжелед турар өрүнге чөд-гөрлөп турары чөптүг. Хөтте мурачыллар хөй. Илчаган ажал коммунист Кара-кис Чамбазына Хоми-шунин удурткан бригаданы бөдик чөдө-биле ажаллап турар. Бригада он кижилер тургустунган, олар социали-стик чарыкка доктаамал эки

Кызыл хоорайныг коочу бугуру-лелеринин бир чыл оон бригаданы бугу хемчегерини бөдик көргүзүлгөй ут-калар. Бригадада килин бургуу хуу нормазына 100—110 хуу күсөдүн турар, а эелдөгө иштө бригада эки шынарныг хабөтиг 19 тонна чөдөр бижиркычтар.

Хабө бижиркыч мергежи-лөөн эвес дорын Любовь Петровна илаамалды-дыр.

— Негелде чөдө, хулаа-гы бола улуг. Чүгө дээрге бистин бижирган хлевистин бугу чоң хөргөлдү турар.

Шынар-лаа Любовь Пет-ровна хулааган ажалына оона кызымак киж дорын өөрү бөдөткөдү. Коллектив-тинге хулаагелдиг мастери-ни хөй улуг шынар-мактап келген. «Социалистик чарык-тын тилексиз» деп хөрек дөмдөстери-биле ол шиптир-лемаан. Мергежилдин бердинге хөй-пийтиги хөдөчү мастер Л. П. Добрынина ам-ныг улаа улаштыр Кызыл хоорай Социалистик депутат-дыгга содугтукан.

Дагымынчы — мастерида уауртун турар чөгинде шам-лыкчыларын саан эвеш эвес. Оларга хоочун пенар Валентина Дружинина, хабө бижиркычтарын, комсомолчу нистар Мария Хомишун, Надежда Күжүгет, мураччы көчөгөр Иван Артемов бол-ган өскөлөр-лаа хамаардыр.

С. САНДО.

МАЛЧЫННЫҢ БУРУНГААР БАЗЫМЫ

Чайын Шөдө башташ. Чу-рек сымал таварын, а кызыл Хемчик-кылаачын таварыш Шом-Шум Чөөн-Хемчик ра-йонда эд берге орукут чөд. Илде «Сүт-Хөз» совхозтун сүзүр малын одараадын, хөй малчынар чурттан, ажаллап турар.

Илчаган малдын баш са-нын өстөрү, он продуктуну бедир даш. Төрөн чуруткун мурунча алган бедирин со-руду күсөдүн турар малын ишталар совхозтун ол док-лазындо эвеш эвес. Дурку-галыг мураччы малчынар-дын арыалы Шом-Шумуну оонку бригаданын малчыны Александр Оюевич Ондар

ажылдап, чурттан турар. Чини адал шиптирлер, оонку мады кадарынын тусай ар-галарын эки билер малчын ил-де хөй чылда ажаллап турар. Чыл саанын кодон төрүр ишталарын алганы чус-чус баш ажалларын доруктурган, совхозка дулаан хөй чөштү бериш турар малчынын бири-бирин устунда алаан кил-лис ол.

— Бүжү дээрге, кады-берт мадыр төвөр, чалым-тургалар тырап оларлар мангыр, чу-рутуг мал. Бистин бо чөр берт шораныларын. Оон эргелерин, ил оларарын ойт-сегенер. Чайын-да, кызын-лаа маама мал одөдөрүмас чөд. Илчал-аа-даа малга таарымчалыг ка-

дат чөдө негеттерин. Мал бажыны өскө, оон дүшкүр, ээтир болуру малчын кая-ларын кызымак, сагыш чөвөн-чөгү чорудуа деп болган мен. Малга таарымчалыг оларды-ры, ест-сугат, диверсалды чөм, кызын немедө ситен болган өскө-даа көмөр бөдөр, дөмгө, чыгыт, чырык кажаа-хораз хөрек — деп, Александр Оюевич чугалап олар.

Онту беш чылдын эгелде СЭКП-ини XXV съездинде шиптирлерин тавышаш, со-циалистик хулаагел аш тура, ол мында даш:

— СЭКП-ини XXV съезди-нин төгөдүгү шиптирлерин күсөдөрине бозум күш-ажа-лы-биле туржун, онту беш

чылды хуусаа бетинде күсө-дөрине бодулуун салым-чынымы кирирпн Коммуни-стик партиянын, Совет күрүн-диг мурунча хулаагел тур-мен. Онту беш чылдын чыл бургуулаа төрүр 100 өшкүгө оналштыр ИЖ-тен эвеш эвес аянып, бир өшкүдө-де 700—800 грамм чөштү адырын ху-лаагелдип.

Илчаарда он чугалаан со-лу ажал-ишинден карышпай турар. Александр Ондар чыл додугу күш-ажалды өскө чөдөшкөннөдө ажаллап турар. Малчынын ажалынч соогуу чылдарынын көргүгү чургайлары мындыг: төрүр 100 өшкүдө-де 1977 чылда 110 анал, 1978 чылда 116, бир өш-күгө оналштыр 1977 чылда 800 грамм, 1978 чылда 880 грамм чөк болган. Илчаган бо чылдын ол төрүр 250 өшкү-дүндө 250 аянып мылде до-руктуну алган, оларын со-во-хона дугалаган.

Шом-Шум өшкүжүдөрүнч докта болган хураалыг Алек-сандр Ондар соң алган, чөдөп алган чөдөшкөннөдө улам бөжөгөлөпчө, беш чылдын дөрүтү чымы — 1979 чылда тө-рүр 100 өшкүгө оналштыр 110-дан эвеш эвес аянып, бир өшкүдө 880 грамм чөдөр чөштү адырын, 100 дөштөр

